

Til Justis- og beredskapsdepartementet
Fra Røde Kors

Oslo 01.09.14

Høringssvar fra Røde Kors om ny arvelov

Røde Kors takker for tilsendt NOU 2014:1 om ny arvelov og sender her høringssvar med noen merknader.

Røde Kors er en av mange humanitære organisasjoner som mottar arv etter testament. Arven består ofte av enten fast eiendom, diverse løsøre eller penger – eller alt hva arvelater etterlater seg. Høringssvaret tar utgangspunkt i de lovmessige utfordringene Røde Kors har erfart i arbeidet med arv, og til Arvelovsutvalgets forslag til løsning. Erfaring viser også at arvelatere generelt er lite klar over regelverket som regulerer arvemessige forhold utover at «loven regulerer dette».

Gjensidig testament

Arvelovsutvalget foreslår å videreføre dagens regel (§ 58) om gjensidig testament i ny § 49., 2. ledd. Dagens regel betyr at lengstlevende i mange tilfeller er avskåret fra å sette opp nytt testament. Skiftelovutvalget har tidligere vurdert denne bestemmelsen og foreslått at lengstlevende skal ha mulighet til å testamentere over sin andel av felleseie og sitt særeie.

Det oppstår ofte uklarheter mht. hva lengstlevende kan disponere over, evt. hvorvidt det kan skrives et nytt testament. Her oppstår det tvister. Bør en part ha mulighet til å endre ett gjensidig testament? Det er i utgangspunktet en avtale som er inngått mellom to parter hvor da den ene ensidig endrer og den annen ikke har mulighet for dette, hvilket kan oppfattes urimelig.

Legeattest

Det er også behov for en presisering av eventuelt krav om legeattest for de med nedsatt funksjonsevne/verger. For mange av disse personene er realiteten at dagsformen kan variere og det bør derfor være ett krav at det foreligger oppdatert legeattest som omhandler både spørsmålet om de er klare og skjønner betydningen av handlingen og at de har vurderingsevner til å vurdere pro og kontra for sine handlinger slik loven krever at de skal ha. Dette vil forhindre mange tvister.

Notartestament

Arvelovsutvalget foreslår at det i tillegg til den vanlige måten å opprette testament, åpnes for å opprette et såkalt notartestament. Røde Kors støtter opprettelsen av en slik ordning, men ønsker at Notarius også skal forpliktes til å se etter at et testament fyller lovens formelle krav. Mange vil i praksis oppfatte det som at når de har vært i Tingretten for å skrive ett testamente har man sikret at de formelle kravene også er oppfylt.

Testamentsfullbyrdere

I dagens skiftelov § 87 a) er alle andre enn livsarving og ektefelle bundet av testamentsfullbyrderbestemmelse i testamentet. Skiftelovutvalget innga NOU 2007:16¹ om ny skiftelovgivning hvor de blant annet foreslår en videreføring av dagens bestemmelse (Ny §

¹ NOU 2007:16 <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/nouer/2007/nou-2007-16-2.html?id=489915>

6-4.). Mange organisasjoner har opplevd testamentsfullbyrdere som ikke forvalter ansvaret på en tilstrekkelig måte. Ofte vil en testator gi testamentfullbyrderoppdraget til en person man har tillit til, dette betyr ikke at vedkommende har den kunnskapen som skal til for å forvalte boet iht. regelverket og/eller på en tilbørlig måte. Dette var vi flere eksempler på. Det bør derfor særlig vurderes om en enearving eller ideelle organisasjoner skal være bundet av en slik oppnevning.

Foreldres adgang til å sette opp testament når livsarving ikke er testasjonfør Arvelovsutvalget har kommet med et nytt lovforslag i § 52 3. ledd:

(3) Arvelateren kan bestemme hvordan pliktdelsarv etter arvelateren skal fordeles ved livsarvingens død hvis livsarvingen

- *a) mangler evne til selv å opprette testament, jf. § 36, og*
- *b) denne tilstanden ikke kan ventes å være forbigående, og*
- *c) livsarvingen ikke etterlater seg livsarvinger, og*
- *d) livsarvingen ikke har opprettet gyldig testament*

Mange humanitære organisasjoner har erfart at forhold har tilsagt at foreldrene og barnet som sannsynligvis ikke var testasjonsført, ønsket at arven etter avdøde skulle gå til en humanitær organisasjon. Fordi det var knyttet stor usikkerhet om utfallet av en sak, fant en organisasjon å måtte akseptere at slektsarvingene fikk arven. Røde Kors støtter derfor at det åpnes opp for dette. Bakgrunnen for foreldre/foresattes ønske vil ofte være at de vil gi midlene til noen som har betydd mye for de som mangler testasjonsevne og familien som kan være i en vanskelig situasjon.

Salg av gjenstandslegat

En legatar har i utgangspunktet ikke krav på verdien av et legat som ikke lenger er i boet (arveloven § 66 nr. 4). Røde Kors og andre organisasjoner har hatt tvister vedrørende tolkning av testament hvor testator har testamentert f.eks. leiligheten til Røde Kors og bankmidler til familien. Testator – eller familien, kan ha solgt leiligheten fordi vedkommende ikke lenger kan bo hjemme – eller det kan dreie seg om andre eiendeler med betydelige verdier. Salgssummen står urørt og i behold på bankkonto ved dødsfallet, og slektsarvingene mener de skal arve salgssummen. Dette er en problemstilling som vi tror blir mer aktuell ettersom flere kommer på sykehjem før de dør. Bestemmelsen er foreslått videreført slik den er i dag. Røde Kors foreslår at man tydeliggjør at i de tilfelle gjenstanden man er legatar til ikke lenger befinner seg i boet, men hvor verdiene fremdeles er til stede skal den verdien som er relatert til avhendingen av objektet tilfalle legatøren i stedet for gjenstandslegatet. For organisasjoner vil dette være særlig relevant da testators hensikt normalt ikke er at organisasjonen skal benytte gjenstanden, men midlene den gjenstanden kan innbringe til organisasjonens formål.

Slektens arverett – samboeres arverett

I mandatets punkt 2 er det bl.a. pekt på «At arveretten i størst mulig grad er i tråd med den «alminnelige rettsfølelsen på området». Den skal også være konfliktdempende og fordelingen av arv skal i stor grad fremstår som forutberegnelig for arvingene. Røde Kors tar ikke stilling til om samboere skal ha arverett. Velger man å gi samboere tilnærmet samme arverett som ektefeller bør det også stilles krav om en form for registrering av samboerskap. Særlig for

godt voksne samboere kan det være et bevisst ønske at de ikke skal arve hverandre, men at arven fra hver samboer skal gå til dennes slekt/familie eller at vedkommende vil disponere over sine eiendeler selv.

Vi foreslår derfor at det innføres en ordning med *registrerte samboere* for de som ønsker å kunne ta arverett etter hverandre. Ønsker man ikke å benytte muligheten til å ta arv unnlater man å registrere samboerskapet. Dette vil gi større likestilling mellom arveberettigede samboere og ektefeller og bidra til å unngå konflikter i arveoppgjør. For fjernere slektsarvinger og testamentarvinger vil det ofte være uklart om testator var samboer, hvor lenge samboerskapet har bestått mv.

Uskifte

Uskifteordningen kan være komplisert særlig i tilfelle hvor det ikke er felleseie som ved samboerskap. Innfører man en registreringsordning for samboere slik Røde Kors har foreslått bør konsekvensen være at det kreves å være registrert samboer for å kunne sitte i uskifte..

Røde Kors ønsker departementet lykke til i sitt videre arbeid med Arvelovsutvalgets forslag

Med vennlig hilsen

Mads Harlem
Kommunikasjons- og markedsdirektør
Røde Kors